

OMEKA S

Upute za korištenje Omeka S verzije putem hosting rješenja

Matija Sovulj

Upute za korištenje Omeka S verzije putem hosting rješenja

Reclaim Hosting pruža cPanel, što omogućava jednostavno upravljanje vašim hostingom, uključujući MySQL bazu podataka, FTP pristup, postavke PHP-a. Da biste započeli instalaciju Omeka S, odaberite *All Applications* iz izbornika aplikacija u cPanelu. Omeka S instalacijski program pronaći ćete u odjeljku *Content Management Systems* u izborniku aplikacija (ili možete pretraživati u gornjem desnom kutu po imenu). Kliknite *install this application* i odaberite lokaciju za instalaciju iz padajućeg izbornika. Instalacija se dovršava unosom nekoliko osnovnih podataka: naziv web stranice, e-mail adresa, korisničko ime i zaporka. Nakon što su ovi podaci uneseni, instalacija je završena.

Nakon što je proces instalacije dovršen, korisnicima je omogućeno upravljanje sadržajem kroz administratorsko sučelje Omeke S, koje nudi mnoge funkcionalnosti.

Za bolju preglednost, možemo detaljnije razmotriti ključne komponente administratorskog sučelja Omeke S:

- Izrada zapisa (engl. records) Ovo su pojedinačne jedinice podataka koje se pohranjuju u sustavu. Svaki zapis može sadržavati informacije poput teksta, slika, metapodataka i drugih vrsta sadržaja.
- Mrežna mjesta (engl. sites) Mrežna mjesta omogućuju organiziranje zapisa u tematske ili funkcionalne skupine, što pomaže u boljoj organizaciji i preglednosti podataka. Svako mrežno mjesto može sadržavati više zapisa.
- Mrežne stranice (engl. pages) Mrežne stranice su načini na koje se sadržaj prikazuje korisnicima na mreži. Kroz administratorsko sučelje moguće je dizajnirati i oblikovati stranice koje će biti vidljive na javnoj mrežnoj stranici.
- Nadogradnje i ažuriranja Omeka S omogućava pristup funkcionalnostima za nadogradnju sustava, čime se osigurava da uvijek imate najnovije značajke i sigurnosne ispravke. Ovisno o konfiguraciji, možete automatski ili ručno provoditi nadogradnje.

Slika 1. Hodogram izrade mrežne zbirke

Nakon što je Omeka S instalirana, sve ove komponente omogućuju korisnicima jednostavno upravljanje digitalnim sadržajem i njegovu organizaciju, čineći platformu fleksibilnom i pristupačnom za različite potrebe.

virtualsvk		Admin dashboard			
SIGNED IN AS	Logout				
msov		A new version of Omeka S is available. Get the new version.			
Search items	 Q	Welcome to the virtualsvk admin dashboard!			
🖵 Sites		Manage resources		Manage sites	
RESOURCES		Items (201)	+	SVKST	C,
C Items		Item sets (1)	+	Dalmatinski kurioziteti	Ľ
💩 Item sets		Vocabularies (4)	+	Testna stranica	12
Resource templates		Resource templates (2)	+		Add site
ADMIN					
💄 Users					
Modules					
Æ Jobs					
😂 Settings					
🖾 Assets					

Slika 2. Administratorsko sučelje Omeke S

Osim bočne navigacije koja je prisutna na svim razinama, administratorsko sučelje Omeka S podijeljeno je na dvije glavne sekcije: Upravljanje resursima (engl. Manage resources) i Upravljanje mrežnim mjestima (engl. Manage sites).

U okviru sekcije Upravljanje resursima nalaze se sljedeći elementi:

- Zapisi (engl. Items) opcija za kreiranje i uređivanje pojedinačnih zapisa.
- Setovi zapisa (engl. Item Sets) zbirke zapisa (slično zbirkama u Omeka Classic verziji), pri čemu jedan zapis može biti uključen u više setova zapisa.
- Rječnici (engl. Vocabularies) izbor standarda metapodataka koji će se koristiti.
- **Predlošci** (engl. Resource Templates) uređivanje unaprijed definiranih polja za opis zapisa.

Administrator također ima pristup svim mrežnim mjestima unutar Omeka S sustava kroz jedno sučelje. Podizbornik Upravljanje resursima omogućuje uvid u sva mrežna mjesta koja su dio instalacije, a odabirom pojedinačnog mrežnog mjesta otvara se njegovo administratorsko sučelje. Ovdje administrator može upravljati mrežnim stranicama određenog mrežnog mjesta, odabrati temu stranice, odrediti raspored stranica i njihovu hijerarhiju, te upravljati korisničkim ovlastima i modulima koji utječu na izgled i funkcionalnost (kao što su CSS Editor i Metadata Browse).

Bočna navigacija je organizirana u cjeline prema funkcijama i korisničkim pristupima:

- Administrator ovlasti koje se odnose na korisničke razine.
  - Korisnici (engl. Users) omogućuje dodjelu ovlasti korisnicima, uključujući pristup svim administratorskim funkcijama ili ograničeni pristup pojedinačnom mrežnom mjestu.
  - Moduli (engl. Modules) omogućuju proširenje funkcionalnosti mrežnog mjesta dodavanjem modula koji proširuju mogućnosti Omeka S sustava.
  - Poslovi (engl. Jobs) prikaz zadataka koje je korisnik pokrenuo putem administratorskog sučelja, uključujući status zadataka koji su trenutno u tijeku.
  - Postavke (engl. Settings) omogućuje upravljanje globalnim postavkama koje se odnose na sva mrežna mjesta, kao i postavke za administratorsko sučelje Omeke i mrežne stranice

Zapisi

Omeka je mrežna platforma dizajnirana za izlaganje digitalnih objekata, koji predstavljaju osnovne komponente digitalnih zbirki. Prvi korak u radu s ovom platformom je kreiranje zapisa (engl. Items). Korisnici mogu odabrati vrstu resursa pomoću kontroliranih rječnika kao što su Dublin Core Type, Dublin Core, Bibliographic Ontology i Friend of a Friend, uz mogućnost proširenja tih opcija.

Metapodaci predstavljaju osnovu svake digitalne zbirke, a kolokvijalno se definiraju kao "podaci o podacima. Primjer najčešće korištene sheme u digitalnim knjižnicama je DCMES (Dublin Core Metadata Element Set).

© ITEMS New item		Cancel Add
Values Media Item set	s Sites Advanced Mapping	Click on a property to add it to the edit panel.
Resource template	Select a template	Filter properties
Class 🕨	Select a class	DUBLIN CORE (55)
Title A name given to the resource. dcterms:title	Image: Second Colors Image: Second Colors	BIBLIOGRAPHIC ONTOLOGY (67)
Description An account of the resource. dcterms:description		
	Omeka S version 3.1.0 System information User manual Support forums	

Slika 3. Stvaranje zapisa u administratorskom sučelju

Za stvaranje zapisa u administratorskom sučelju biramo *Items* i zatim se klikom na *Add new item* otvara izbornik sa šest kartica i sljedećim poljima za upis: *Values, Media, Item sets, Sites, Advanced* i *Mapping.* Obavezne su kartice *Values, Media i Sites.* *Values*: u ovoj kartici se unose metapodaci. Odabirom predloška (engl. *Resource template*) mogu se urediti predefinirana polja za unos i tako ubrzava se proces unošenja metapodataka.

Media: preko ove kartice se postavljaju medijski sadržaji (*Upload, URL,* HTML, IIIF *image, oEmbed, YouTube*). Jedan zapis može imati više medijskih sadržaja. Za potrebe ovog projekta koristio se izbor *Upload* preko kojeg su postavljene .pdf i .txt datoteke.

Item sets: odabir kojem setu zapisa želimo pridodati zapis.

Sites: odabir mrežnog sjedišta kojem se dodaje zapis. Ako ne dodamo željeno mrežno sjedište, zapis kasnije neće biti moguće postaviti na mrežno sjedište.

Advanced: odabir prikaza umanjene slike (engl. *Thumbnail*) i vlasništva nad zapisom (engl. *Owner*). Vlasnik je osoba koja je stvorila zapis, s tim da se naknadno mogu dodati dodati i drugi korisnici.

Mapping - kartica *Mapping* se ne nalazi u osnovnoj verziji Omeke S, već se nadogradnjom s dodatkom *Mapping* otvara mogućnost geolociranja zapisa.

© ITEMS DK_1958_02_15 · I	Edit			0	Delete	Cancel	Save
Values Media Item sets S	Sites Advanced Mapping		Click on a property to	add it	to the edit	oanel.	
Resource template 🔸	DK	× •	Filter properties				
Class 🕨	Dublin Core: File Format	× •	DUBLIN CORE (55)				F
Naslov 💌	DK 1958.02_15		BIBLIOGRAPHIC ONTOL FRIEND OF A FRIEND (62	NTOLOGY (67) ND (62)			+
dcterms:title							
	+ 🖾 Text & Omeka resource 🔗 URI						
Opis 🔻 An account of the resource.	DALMATINSKI KURIOZITETI	Ē					
dcterms:description	U Makarskom primorju poviše Brela postoji brdo čudnog oblika. Obraslo je gustom borovom šumom, jedino mu hrbat po svoj dužini strši gol kao da je nožem izbrijan. Stanovnici su u vrijeme francuske okupacije primijetili da je oblik i izgled brda vrlo sličan kapama koje su nosili Napoleonovi viši oficiri. Od tada narod ovo brdo naziva	•					
	+ 🖾 Text & Omeka resource 🔗 URI						
Stvaratelj An entity primarily responsible for making the resource.	😁 Slobodna Dalmacija	1					
dcterms:creator	+ 🖾 Text & Omeka resource & URI						
Datum A point or period of time associated with an event in the lifecycle of the resource.	9 1958_02_15	ā					
dcterms:date	+ Text & Omeka resource & URI						
Jezik ▼ A language of the resource.	e hrv	Ô					
dcterms:language	+ 📾 Text & Omeka resource 🔗 URI	0					
Obuhvat 🗢 Spatial characteristics of the recourse	😁 Brela	â					

Slika 4. Djelomični prikaz zapisa u administratorskom sučelju

Postavljanje pojedinačnih zapisa

Nakon što su ispunjena sva polja u predlošku metapodataka, sljedeći korak je dodavanje odabranih datoteka u polje Media. U polje Item sets moguće je smjestiti svaki zapis prema odgovarajućoj tematskoj kategoriji. U posljednjem polju Mapping, zapisu se dodaje geolokacija tako da se u tražilicu unese geografski pojam koji odgovara zapisu. Ako tražilica ne pronađe željenu lokaciju, postoji opcija za ručno upisivanje i označavanje geolokacije. Na kraju, dovoljno je kliknuti na Add i zapis će biti kreiran.

Svakom zapisu mogu se dodavati tagovi, odnosno ključne riječi ili fraze za označavanje sadržaja i olakšavanje pretraživanja. Isto tako, ako postoji hijerarhijska veza između zapisa, zapisi se mogu povezati pomoću odgovarajućeg dodatka (modula). Nakon stvaranja zapisa, sljedeći je korak stvaranje Omeka mrežnog mjesta.

Mrežno mjesto i mrežne stranice

Mrežno mjesto (engl. *Site*) u okviru Omeka platforme predstavlja korisničko sučelje zbirke, preko kojeg korisnik pregledava sadržaje koje smo postavili. Mrežnim mjestima se upravlja i pristupa putem *Sites* izbornika s lijeve strane upravljačke ploče.

Izbornik *Sites* sadrži popis svih mrežnih mjesta koje se nalaze na Omeka S platformi, s podacima o stvaratelju mrežnog mjesta i naslovom stranice. Odabirom naslova mrežnog mjesta prikazuje se kratki opis stranice, *URL slug*, naslov i odabrana tema.

Dalmatinski kurioziteti

 Back to site list 			
URL slug	dalmatinski-kurioziteti		
Title	Dalmatinski kurioziteti		
Theme	соzу		
Summary	Na prijelazu desetljeća, između 1958. i 1962. godine, u Slobodnoj Dalmaciji izlazila "Dalmatinski kurioziteti". Vrijeme je to nadomak velikih promjena u načinu života u izgradnje dalmatinskih dionica Jadranske magistrale i preobrazbe neretvanskih mo plodnu dolinu. Slobodna Dalmacija je pod uredničkim vodstvom Sibe Kvesića od malog list regionalni dnevnik s mrežom dopisnika iz gradića i manjih mjesta. "Kurioziteti" su r vremena, toponima i prezimena Dalmatinske zagore i dalmatinskih otoka.	i je rubrika u regiji, vrij očvara u ta postala riječ i slika	eme

Edit View

Slika 5. Mrežno mjesto "Dalmatinski kurioziteti" u Omeka S administratorskom sučelju

Za stvaranje novog mrežnog mjesta potrebno je odabrati *Add new site* u *Sites* izborniku i obavezno upisati naslov novog mrežnog mjesta. *URL slug* se kreira automatski iz naslova. Uz kreirano mrežno mjesto može se staviti kratak opis. Izbornik za odabir teme za prikaz stranica i raspored elemenata sličan je kao i u Wordpress aplikaciji, s mogućnošću prilagođavanja elemenata za napredne korisnike. Svaka se tema prikazuje sa zaslonom teme, nazivom i poveznicom na autora.

Slika 6. Odabir teme u administratorskom sučelju

Nakon stvaranja mrežnog mjesta, sljedeći korak je izrada mrežnih stranica.

Mrežno mjesto "Dalmatinski kurioziteti" sastoji od sljedećih mrežnih stranica:

- Naslovna stranica s kratkim uvodom o rubrici "Dalmatinski kurioziteti", klizni sadržajem s prvih osam brojeva rubrike i interaktivnom kartom sa svim geolokacijama koje se pojavljuju u zapisima
- Repozitorij podijeljen prema godinama izlaženja rubrike (1958, 1959, 1960, 1961 i 1962)
- Impressum

U izborniku *Sites* odabirom na željeno mrežno mjesto otvara se administratorsko sučelje pojedinog mrežnog mjesta. U podizborniku *Pages* izrađuju se mrežne stranice.

virtualsvk					Add new page
SIGNED IN AS L MSOV	Logout				Navigation 🗘 Ascending 🔶 Sort
		Title		Slug	Modified
Searchitems	~	Naslovna stranica	🗹 🖉 菌	naslovna-stranica	Dec 10, 2021
🖵 Sites		Repozitorij	200	repozitorij	Dec 10, 2021
		- 1958	200	1958	Dec 10, 2021
KURIOZITETI 🗹	ď	- 1959	2/	1959	Dec 10, 2021
Site admin		- 1960	C / 🖻	1960	Dec 10, 2021
Pages		- 1961	2/1	1961	Dec 10, 2021
& Resources		- 1962	2/1	1962	Dec 10, 2021
Luser permissions		Impressum	200	impressum	Dec 10, 2021
🖌 Theme					
CSS Editor					
+ Metadata Browse					

Slika 7. Popis mrežnih stranica mrežnog sjedišta "Dalmatinski kurioziteti"

Na primjeru Naslovne stranice bit će objašnjeno kako se u Omeki stvara mrežna stranica. U Omeki, slično kao i u drugim CMS platformama (npr. Wordpress), mrežne stranice se kreiraju pomoću tzv. blokova (engl. *building blocks*). Osnovni blokovi koji se nalaze u svakoj Omeka S verziji su: *Asset, Browse preview*, HTML, *Item showcase, Item with metadata, Line break, List of pages, List of sites, Media Embed, Page title i Table of contents.*

Osnovni blokovi	Objašnjenje
Asset	Omogućava korisniku postavljanje datoteka
	na stranicu koje nisu povezani sa zapisima
	(npr. logo stranice, ilustracije i sl.)
Browse preview	Omogućava postavljanje prikaza zapisa na
	mrežnu stranicu. Može se ograničiti broj
	zapisa koji će biti prikazani.
HTML	Stvaranje HTML okvira u koji se mogu
	dodavati tekst i poveznice.
Item showcase	Postavlje zapisa na stranicu. Korisnik odabire
	koje sve zapise želi postaviti.
Item with metadata	Prikazivanje zapisa zajedno sa svim
	povezanim metapodacima.
Line break	Prijelom retka stvara proziran ili neproziran
	prijelom na stranici, odnosno razmak između
	blokova.
List of pages	Prikazivanje popisa mrežnih stranica. Može se
	birati između mrežnih stranica koje se nalaze
	unutar mrežnog sjedišta.
List of sites	Prikazivanje popisa svih mrežnih sjedišta na
	instalaciji Omeka S.
Media Embed	Stvaranje bloka za prikaz medija koji je
	postavljen uz zapis. Ako je potrebno medij
	prikazati pored bloka teksta, Media Embed
	treba postaviti iznad HTML bloka, prikaz
	umanjene slike (engl. thumbnail) staviti na
	srednju veličinu i poravnanje postaviti na float
	left.

Tablica 1. Osnovni blokovi koji se koriste za izgled i stvaranje sadržaja mrežnih stranica

Page title	Naslov stranice
Table of contents	Ako trenutna mrežna stranica ima podstranice,
	može dodati blok tablice s popisom stranica.

Za dodatne opcije potrebno je nadograditi mrežno mjesto željenim modulom, npr. za element *Item Carousel* (naizmjenični prikaz sadržaja) potrebno je instalirati modul *Item Carousel Block*.

Za potrebe Naslovne stranice "Dalmatinski kurioziteti" korišteni su sljedeći blokovi: HTML, *Line break, Media Embed, Item Carousel i Map by attachments*; za Repozitorij blokovi: *Page title* i HTML; za podstranice Repozitorija (1958, 1959, 1960, 1961 i 1962) blokovi: *Page title* i *Item showcase*, a za potrebe mrežne stranice Impressum blok HTML.

PAGES Naslovna stran	ica • Edit	0	View	Delete	Cancel	Save
Title *	Naslovna stranica	Add new block				
URL slug	naslovna-stranica	Asset			+	
	â	Brow	vse previev	v		+
Dalmatinski kur	ioziteti	HTML				
Damatinski kar		Item	Carousel			+
Class 🕨		Item	showcase			+
Line break	ā	Item	with meta	data		+
Break type	Opaque 🗳	Line	break			+
Media Embed	â	List c	of pages			+
Attachments	•	List o	ofsites			+
DK_1958_02_15	<u>ت</u> عر	Мар	by attachr	nents		+
Add attachment		Мар	by query			+
Options	•	Medi	ia Embed			+
I humbnail type	medium 🗘	Dogo	titlo			
Alignment	float left	Page	uue			
Snow attachment title	no title	Table	e of conter	ts		+
= HTML	Ē.					

Slika 8. Djelomični prikaz Naslovne stranice u administratorskom sučelju

Na *Slici* 8 prikazan je raspored blokova za Naslovnu stranicu "Dalmatinski kurioziteti". Odabirom bloka HTML u lijevom dijelu se pojavljuje polje za unos teksta, gdje smo upisali naslov. Pomoću bloka *Line break* stvara se razmak između blokova, a pomoću bloka *Media Embed* postavili smo *thumbnail* s hipervezom na jedan zapis. *Item Carousel* je korišten za stvaranje sadržaja koji se naizmjence prikazuje na stranici. Za dodavanje zapisa koje želimo tako prikazati, potrebno je u tom bloku kliknuti na *Add attachments*. Na isti način funkcionira i blok *Map by attachments* koji omogućava prikaz geolokacija iz svih zapisa na Naslovnoj stranici.

virtualsvk	D SITES Navigation		Cancel Save
SIGNED IN AS msov	Naslovna stranica	☑ ≠ 亩	Select a homepage
Logout	Repozitorij	🗹 🖉 💼 🔻	First page in navigation 🔹
Search items •••• Q	1958	C / 🖻	Add a custom link
💻 Sites	1959	C / 💼	
	1960	Z / 💼	Custom URL +
Site admin	1961	201	Browse +
Pages	1962	C / 🖻	Browse item sets +
A Navigation	Impressum	🗹 🖋 👼	Map Browse +
 Resources User permissions 	Pretraži	C / 💼	
 ✔ Theme			Add a link to a site page
CSS Editor			
 Metadata Browse 			There are no available pages.

Slika 9. Odabir redoslijeda i hijerarhijskih odnosa mrežnih stranica sjedišta "Dalmatinski kurioziteti"

Nakon izrade svih potrebnih mrežnih stranica, u podizborniku *Navigation* se određuje redoslijed samih stranica i hijerarhijski odnosi. Ako nismo drugačije odredili, prva mrežna stranica je naslovna stranica, s tim da se postavka može promijeniti preko opcije *Select a homepage*.

Dodaci

Osnovna Omeka instalacija se sastoji od svih potrebnih elemenata za izgradnju jednostavnog mrežnog mjesta. Ako želimo proširiti osnovne funkcionalnosti platforme, potrebno je kao i u drugim CMS sustavima instalirati dodatke. U administratorskom sučelju module jedino može instalirati korisnik s ovlastima *Global Administrator*, dok *Site Administrator* ima uvid u sve instalirane module. Ostali korisnici nemaju uvid u element *Modules*.

Za prikaz svih dodataka koji se koriste u instalaciji Omeke, potrebno je kliknuti na element *Modules* u bočnom izborniku.

Slika 10. Popis instaliranih modula u administratorskom sučelju

Moduli koji su se koristili za potrebe ovog projekta su sljedeći:

- *CSSEditor*: omogućava dodavanje vlastitog CSS koda za dodatno uređivanje zadanih tema. U ovom projektu koristili smo samo osnove CSS stilskog jezika, poput promjene boje pozadine, veličine fonta i sl.
- *Google Analytics*: omogućava dodavanje *Google Analytics* koda za praćenje statističkih podataka.
- *Item Carousel Block*: dodavanje bloka za naizmjenični prikaz sadržaja na mrežnoj stranici.
- *Mapping*: dodatak koji pruža mogućnost geolociranja zapisa i stvaranja interaktivne mape. U našem prikazu, interaktivna mapa se nalazi na dnu Naslovne stranice.
- Metadata Browse: omogućava pretraživanje Dublin Core polja u zapisu. Za svako mrežno mjesto može se odrediti koja će točno polja biti pretraživa. Za potrebe ovog projekta, polju Obuhvat je dodana mogućnost pretraživosti tako da spomenuto mjesto u zapisu postaje hiperveza koja vodi do ostalih zapisa koji spominju isto mjesto.
- *Sharing*: omogućava dodavanje gumba za dijeljenje sadržaja na društvenim mrežama (*Facebook, Twitter, Tumblr, Pinterest*) i preko elektroničke pošte.

Da bi se određeni modul pojavio na listi dodataka u elementu *Modules*, potrebno je ručno dodati instalacijsku mapu modula koristeći FTP program ili SSH vezu. Popis službenih dodataka je

dostupan na <u>https://omeka.org/s/modules/</u>. Svi ostali dodaci se mogu naći na GitHub stranicama.

Kako je za potrebe ovog projekta korištena *hosting* usluga Reclaim Hosting, postupak instalacije modula je sljedeći: nakon ulaska u *Client Area*, preko upravljačke ploče *cPanel* i opcije *File Manager* postavlja se komprimirana mapa s datotekama željenog modula.

Ako se za postavljanje dodatka na Omeku koristi FTP protokol, potrebno je prvo preuzeti komprimiranu mapu dodatka na računalo, a zatim se preko FTP poslužitelja u instalacijskoj mapi Omeke S (public_html/cms/modules) raspakira komprimirana mapa dodatka.

Bitno je napomenuti da dodaci preuzeti s GitHub stranice na kraju naziva mape imaju dodatak *master* koji je potrebno obrisati prije instalacije dodatka. Prilikom raspakiranja mapa se preimenuje, tako da u nazivu više ne sadrži *master* (npr. dodatak *Item Carousel Block:* ItemCarouselBlock-master.zip > ItemCarouselBlock.zip). Nakon završetka postupka preuzimanja modula, na administratorskoj ploči u elementu *Modules* pojavljuje se novi dodatak koji je spreman za instalaciju, jednim klikom na *Install* gumb.